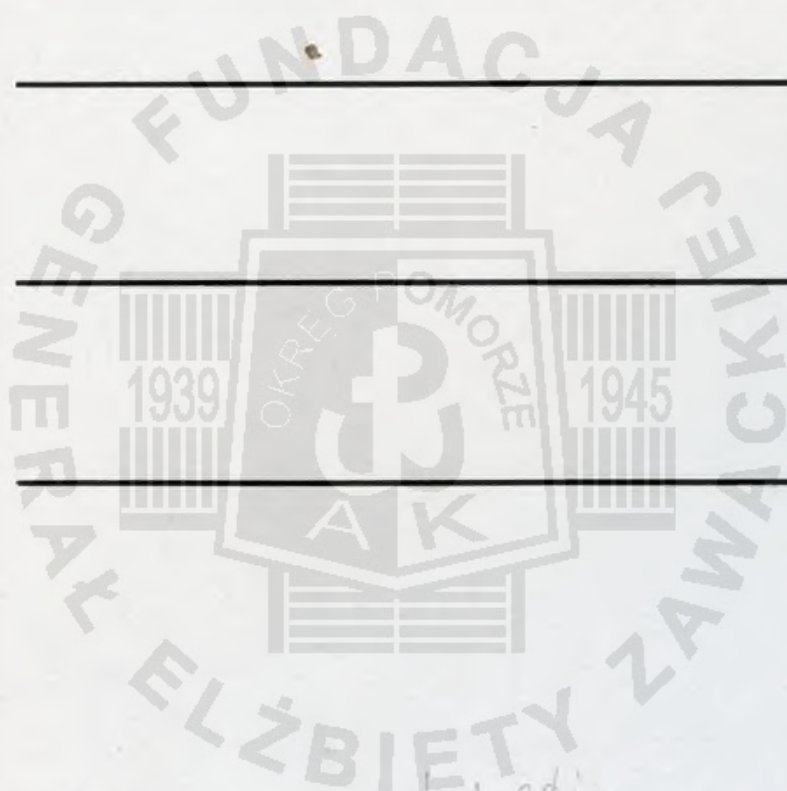

FUNDACJA ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polak
87-100 Toruń, ul. Podmurza 93, tel. 0048 56 65 27 186
e-mail: fapak@wp.pl, www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 140192736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

pr. Tich

założenie teści: 1998r.
T. Chinczski

oprac. A. Mik. 2013.

ul. Toruńska

brn zdj.

AK
Białystok

BETTO Maria

(zom. od 1931)

zd. **Kademcewicz**

ps. "Maria"

793/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — BETTO Maria
z d. Kadencewicz
ps. „Maria”

I/1. Relacja ✓ 1 k. s.1

I/2. Dokumenty (sensu stricte) dotyczące osoby relatora ✓

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora ✓

II. Materiały uzupełniające relację

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja brak

V. Nazwiskowe karty informacyjne

VI. Fotografie brak

I₁ - Relacja

- Zycionys, Wrocław 1990, mps, rleps, kopia, k. 1, s. A-2

1/1-1

Życiorys

Urodziłam się 7 stycznia 1910 r. w Warszawie. Wywieziona z rodzicami na Sybir przebywałam w Irkucku i Czelabińsku do 1921 roku.

Do Polski wróciłam 1-go stycznia 1921 r. i zamieszkałam w Nowym Mieście n/Pilicą w Domu sierot ponieważ rodzice zginęli na Syberii.

Do szkoły uczęszczałam najpierw w Nowym Mieście n/Pilicą a następnie w Łomży. W 1931 roku wyszłam za mąż za Edwarda Betto i zamieszkałam na kolonii Podrudawka pow. Sokółka woj. Białystok.

W 1939 r. po zajęciu terenów białostoczyzny przez Armię Czerwoną, życzyli nam ludzie uprzedzili, że jesteśmy na liście rodzin przeznaczonych do wywiezienia na Sybir. Powodem był udział mego męża w wojnie 1920 rok oraz fakt posiadania dość dużego gospodarstwa rolnego liczącego ponad 50 ha ziemi.

Uciekłam wówczas z 3 dziećmi do Warszawy, a mąż poszedł do lasu. Wróciliśmy do domu po zajęciu całej Polski przez Niemców. W czasie okupacji oboje wstąpiliśmy do Armii Krajowej. Zaprzysiężona zostałam w 1942 roku przez Stanisława Olechno pseudonim "Zemsta".

Ponieważ nasz dom położony był na skraju lasu mogłam podjąć działalność łączniczką z oddziałami partyzanckimi. W ramach tej działalności przekazywałam informacje i udzielałam pomocy w dostarczaniu żywności i odzieży. Udostępnialiśmy również nasz dom na odpoczynek dowódców kompanii.

W roku 1944, 15 listopada mąż został aresztowany i bez orzeczenia winy wywieziony do Stalinogorska w ZSRR gdzie zginął w obozie Nr 9/283 w wypadku przy pracy w kopalni. -14 lutego 1945 roku.

Po aresztowaniu i wywiezieniu męża nadal przebywałam we własnym domu który udostępniłam ukrywającym się żołnierzom Armii Krajowej. Po wykryciu przez UB iż mieszkający u mnie pracownicy Nadleśnictwa są żołnierzami AK, część z nich została aresztowana, a część w tym również ja ratowaliśmy się ucieczką. Przez dłuższy czas musiałam się ukrywać i ukrywać dzieci, które były poszukiwane przez UB ponieważ zakładano, że jeśli złapią dzieci to sama zgłoszę się na posterunek Urzędu Bezpieczeństwa.

W 1947 roku przyjechałam do Włocławka korzystając z pomocy i opieki ks.dr Władysława Szafranskiego.

Na przestrzeni lat 1948-1971 pracowałam jako wychowawczyni w internacie szkoły im. J. Długosza, jako pomoc dentystyczna, w internacie szkoły pielęgniarskiej, jako korepetytorka języka rosyjskiego, prywatna opiekunka małych dzieci.

W grudniu 1971 r. zachorowałam i obecnie jestem na rencie jako inwalida

I grupy. Mój stan zdrowia wymaga opieki ze strony sióstr PCK.

T/1-2

Włocławek, dnia 1990.05.23

Magia Betko

I/2 Dokumenty

- Zawiadzenie świadka, Warszawa 1984, mps, kopia, k.1, s.1
- Legitymacja odznaki Białostockiego Okręgu AK, 1990, mps, kopia, k.1, s.2

Z A Ś W I A D C Z E N I E

W oparciu o pełnomocnictwo Komendanta Sił Zbrojnych w Kraju nr. 732/223/B.P./1, z dnia 26.04.1944 roku, niniejszym stwierdzam, że Obywatelka BIAŁO MARIA, córka Nicofora i Joanny-Anny, urodzona dnia 7 stycznia 1910 roku, wykształcenie niepełne średnie, pseudonim "Maria" była żołnierzem w szeregach WSK-Armii Krajowej od lipca 1942 roku do wyzwolenia-lipiec 1944 roku, w okresie hitlerowskiej okupacji, na terenie Białostockiego Okręgu w obwodzie Sokółka.

Do służby w konspiracji, Obywatelka Maria Betto pseudonim "Maria" wstąpiła w lipcu 1942 roku na placówce Janów, zaprzysiężona przez Stanisława Olechno ps. "Zemsta" i przydzielona do drużyny terenowej WSK na placówce. Po przeszkoleniu, wyznaczona maszynistką w BIP obwodu. Przepisywała na woskówkach; biuletyny, ulotki i inne druki konspiracyjne przeznaczone do powielania. Na rozkaz szefa BIP-obwodu, kurierowała do Warszawy gdzie do punktu kontaktowego Okręgu BIP przy ul. Gdańskiej, dostarczyła materiały propagandowe i soldunki. W domu Obywatelki "Marii", Komenda obwodu zorganizowała komitę oporu d-ów placówek i sztabu obwodu. Niezależnie od powierzonych obowiązków maszynistki w BIP-obwodu, przeprowadzała spalonych żołnierzy konspiracji do punktu przelotowego w Suchowoli i Wyłudach. Przekazywała łącznikom z oddziału partyzanckiego por. Stefana Bujmanta ps. "Sir", potrzebne dla oddziału informacje o ruchu wojsk niemieckich na terenie obwodu i prasę konspiracyjną. W okresie ak "Burza", zmobilizowana do plutonu zapobiegawczego, dowodziła do oddziałów partyzanckich działających na terenie obwodu; zawozić, odzież i zaopatrzenie sanitarno.

Obywatelka Maria Betto ps. "Maria" wyróżniła się w szeregach WSK-Wojska w konspiracji, nieugiętą postawą w walce z hitlerowskim okupantem i została przez Dowódcę Okręgu:

o d z n a c z o n a

-Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami w listopadzie 1944 roku.

Dowódca Białostockiego Okręgu ...

Władysław Liniński-"Hércules"-plk.

w upoważnieniu:

...ca Dowódcy Białostockiego Okręgu ...

Inspektor V-Białostocki

Wład. Kaufman-Borowski

"Bogusław"

Władysław Kaufman-Borowski plk.

Zgodność podpisu

Włocławek
SEKRETARZ ZARZĄDU

Janusz Czarnaszkiewicz
dn. 15.03.1984 roku.

ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW
WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ
Oddział Włocławek-Zolibierz
Kolej Nr 1 Zolibierz Centralny
ul. Kasimierska 19

Potrądku 25 z palnoro zarysów

KOMISJA WERYFIKACYJNA

A:K

we Włocławku

22.05.84

I/2-2

ODZNAKA
OKRĘGOWEGO OKREGU AK

LEGITYMACJA Nr 71

KOLEGIUM
ODZNAKI-BIAŁOSTOCKIEGO OKREGU AK
przyznało Odznakę Okręgu
Żołnierzowi Armii Krajowej

Pseudonim "Maria"
Imię Maria
Nazwisko Betto
Stopień szeregowy-WSK
Funkcja BIP-Obwodu
Obwód służby Sokółka

za kolegium
Przewodniczący
Władysław Kaufman-Borowski
"Bogusław"
ppłk. Władysław Kaufman-Borowski

Potwierdza się zgodność z oryginałem
KOMISJA WERYFIKACYJNA
AK
we Włocławku
[Signature]
29.01.90

I/3 Inne materiały dokumentacyjne

- Deklaracja stowarzyszenia ŻAK, Toruń 1990, rps, kopia, k.1,
s.1-2

Okręg... Pomorli... Kolo, Srodowisko...

I/3-1

Włocławek

Wpłynęło dnia 19.12.92

B-15

L.dz. 19931 WK192

DEKLARACJA

Zgłaszam osobistotwo w Stowarzyszeniu Żołnierzy Armii Krajowej i zobowiązuję się do przestrzegania Statutu Stowarzyszenia.

data 1990.05.23 MARIJA BETTO / imię i nazwisko/ Maria Botto /podpis/

adres Włocławek Gzilaru 5 c m 8

telefon 259-06

ARKUSZ EWIDENCYJNY

- 1. Nazwisko i imię BETTO MARIJA
2. Dla potrzeb nazwisko publiczne KADEMCEWICZ
3. Data i miejsce urodzenia 7 stycznia 1910 WARSZAWA
4. Imiona rodziców Nicetas Joanna
5. Pseudonimy MARIA
6. Data wstąpienia do:
a. ZSP
b. ZWZ-AK lipiec 1942 z wyjazdem pociągiem na noc stacji Olechno
c. Organizacja seclona, podporządkowana, współdziałająca
7. Przynależność organizacyjna
Obwód służbowy - Sokółka PLACÓWKA AK JARDÓW HOLBIĄZYŃSKIE
od lipca 1942 do lipca listopada 1944
/ np. okręg, inspektorat, obwód, rejon, placówka, oddział, pluton, kompania, batalion, pułk, brygada, dywizja lub inny rodzaj działalności /
8. Odznaczenia uzyskane w AK Brezany, Krzyż, Jastugi, z Mięccami listopad 1944 Dowódca Okręgu Białostockiego p. Ak.
/ nr leg. i data wystawienia, przez kogo nadano /

9. Inne odznaczenia
.....
.....

Z

/ nr leg. i data wystawienia, przez kogo nadane /

10. Przebieg służby /czasokres, nazwa, funkcja/ :
a. do 1939r.

b. SNP, WWA-AK III - 1942 - VII 1944. Praca w Głównym Urzędzie WSK
na terenie Powiat. 2 lata. Powiat Kurpie nowo dla BIP
na Akaszkach do 10 Kupa 1944

c. P.S.Z. na Zachodzie

11. Karta Kombatanta /nr, data wystawienia, przez kogo wydana/
legitymacja Nr 0432350, 1987.06.16. Zwojed. Mięsozwojed. ZBOJ: D

12. Represjonowany /rodzaj/ : AK - VII 1942 - VII 1944 we Włocławku

a. 1. IX. 1939r. - 15. I. 1945r.

b. Po 15. I. 1945r.

Wiarygodność powyższych danych potwierdzam podpisem *Mac' o Bętko*

KOMISJA WERYFIKACYJNA
KOMISJA WERYFIKACYJNA
we Włocławku Środowiska /

Potwierdza się dane z niniejszej deklaracji i posiadanie do uzyka-
nia uprawnień członkowskich Stowarzyszenia Żołnierzy Armii Krajowej
.....
Włocławek, 29. Maj 1990s

/ miejscowość, data /

Nazwisko i imię	1. <i>Krzysztof Kumi Jurek</i>
pseudonim	2. <i>Tatar. Chłopski. R. Rybitwa</i>
	3. <i>Zarybki. Jęży. i Santi</i>

Przyjęty w poczet członków zwyczajnych Stowarzyszenia Żołnierzy
Armii Krajowej ... *J. O. W. 5:09.1990*

/ nr ewidencyjny, miejscowość, data /

ZARZĄD OKREGU

Nazwisko i imię	1. <i>J. Czuz</i>
pseudonim	2. <i>L. Włodarski</i>
	3. <i>E. Koccywa</i>

BEATO Maria

Firma Handlowo-Uslugowa
„DIADA”
86-200 Chełmno-Grubno
Tel. (0-56) 686-28-48